

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО–НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

24 ТРАВНЯ 2023 р.

«АГРОПРОДОВОЛЬЧИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВІЙНИ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

м. Одеса

УДК 338.43: 35

Агропродовольчий сектор України в період війни: виклики та перспективи. Матеріали науково-практичної конференції 24 травня 2023 року / кафедра економіки промисловості. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2023. 87 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку агропродовольчого сектору України в період війни. Запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем розвитку підприємств різних галузей агропродовольчого сектору, ОТГ та районів у контексті викликів воєнного часу та післявоєнної відбудови. В доповідях особлива увага приділялась повоєнному відновленню України на засадах сталого та інклюзивного розвитку.

Організаційний комітет конференції

Голова: Павлов О.І., д. е. н., професор

Заступник голови Козак К.Б., д. е. н., професор

Члени комітету: Макаринська А.В., д. т. н., професор

Самофатова В.А., д. е. н., професор

Купріна Н.М., д. е. н., професор

Дідух С.М., д. е. н., доцент

Кулаковська Т.А., д. е. н., доцент

Рекомендовано до друку та розповсюдження в мережі Internet Вченою радою

Одеського національного технологічного університету,

протокол № 14 від 20.06.2023 р.

Матеріали подаються за оригіналами рукописів доповідей

учасників конференції

РЕКОНСТРУКТИВНИЙ ВЕКТОР АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	45
Дідух С. М., д. е. н., доцент Одеський національний технологічний університет	
ВПЛИВ ГЕОПОЛІТИЧНИХ РИЗИКІВ НА РОЗВИТОК АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	50
Кулаковська Т. А., д. е. н., доцент Одеський національний технологічний університет	
ХАРАКТЕРИСТИКА КІЛЬКІСНИХ ТА ЯКІСНИХ СКЛАДОВИХ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	54
Яблонська Н. В., к. е. н., доцент Крупіна С. В., к. е. н., доцент Копайгородська Т. Г., викладач-методист, Одеський національний технологічний університет	
СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В СУЧАСНИЙ ПЕРІОД	57
Лобоцька Л. Л., к. т. н., доцент Дідух С. М., д. е. н., доцент Фрум О. Л., к. е. н., доцент Одеський національний технологічний університет	
РОЛЬ І МІСЦЕ АГРОПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ В ЗОВНІШНІЙ ТОРГОВЛІ УКРАЇНИ: АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА	62
Антонюк П. О., к. е. н., старший науковий співробітник Антонюк О. П., к. е. н., доцент Ступницька Т. М., к. е. н., доцент Баранюк Х. О., Ph.D., доцент Одеський національний технологічний університет	
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПЕРЕВЕДЕННЯ ЗЕРНОСУШАРОК НА АЛЬТЕРНАТИВНІ ВИДИ ПАЛИВА	66
Станкевич Г. М., д. т. н., професор Одеський національний технологічний університет Бунецький В. О., директор ТОВ «БМ Інжиніринг»	

Література

1. Гриценко О. А. Реконструктивний тип управління потенціалом економічного розвитку України. *Social and Economic changes of Contemporary Society: Monograph*. Opole: The Academy of Management and Administration, 2017. Р. 132–143.

2. Дідух С. М. Інклюзивний розвиток агропродовольчих вертикально-інтегрованих компаній України : монографія. Одеса : Астропринт, 2020. 335 с.

Кулаковська Т.А., д. е. н., доцент, професор кафедри економіки промисловості Одеський національний технологічний університет

ВПЛИВ ГЕОПОЛІТИЧНИХ РИЗИКІВ НА РОЗВИТОК АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Геополітичний ризик – це ризик, який містить такі елементи, як ризик зовнішнього завоювання держави, ризик розпаду держави під впливом внутрішніх або зовнішніх сил; ризик зниження суверенітету – здатності держави відстоювати свої інтереси на міжнародній арені; політичний ризик, ризик країни.

Щороку Eurasia Group та KPMG готують прогноз геополітичних ризиків, які можуть вплинути на різні сфери життєдіяльності людини та бізнесу. У січні 2023 року новий щорічний звіт «Топ-ризики 2023 року» вкотре підтвердив, що бізнес у всьому світі є надзвичайно вразливим до кризи. Eurasia Group попереджає, що «світ усе ще перебуває в глибокій геополітичній рецесії, а ризики цього року є найнебезпечнішими з усіх, з якими світ стикалися за останні 25 років» [1].

Серед визначених ризиків є такі:

1) Глобалізація;

Глобалізація еволюціонувала у фрагментований світ, у якому послабшала економічна співпраця та посилилася конкуренція. Взаємопов'язані й розвинені ланцюги постачання, які вважалися ознакою вільної торгівлі та економічної ефективності, сьогодні можуть сприйматися як

вразливість, що потребує реформування в умовах посилення геополітичної конкуренції, яка, в свою чергу, призводить до формування нового світу, який у політичних та економічних світових колах набув назви G-Zero – порядок, при якому жодна країна чи група країн не має політичних та економічних важелів впливу на міжнародний порядок денний або забезпечення глобальних суспільних благ [2].

Суперечливі тенденції останніх 10 років кинули виклик сталим принципам глобалізації, а повномасштабна війна в Україні лише посилили їх – зараз створюються нові ланцюги постачання, а попередні переорієнтовуються.

Чимало випробувань, з якими стикається міжнародний бізнес, виникає завдяки торговельним бар'єрам, фрагментарним регуляторним режимам, доступу до ключових технологій. Для того щоб скористатися можливостями та уникнути ризиків, необхідно формувати нову модель національної безпеки країни.

2) Висока інфляція та зведення нанівець багаторічного глобального прогресу

Перетин і взаємозалежність різних ризиків і подальша геополітична рецесія призводять до погіршення економічних умов, головним чином, через рекордно високу інфляцію. МВФ наголошує, що зростання вартості життя, погіршення фінансових умов у більшості регіонів, повномасштабне вторгнення росії в Україну й тривала пандемія COVID-19 суттєво вплинули на перспективи глобальної економіки. Очікується, що темпи глобального зростання знизяться з очікуваних 3,4% у 2022 році до 2,9% у 2023-му, а потім зростуть до 3,1% у 2024 році [2].

Сьогоднішня історично висока інфляція походить з багатьох джерел. Першою була пандемія Covid-19. Потім вторгнення росії в Україну та санкції Заходу у відповідь, які спричинили навантаження на глобальне постачання енергії, продовольства та добрив. Цей безпрецедентний збіг потрясінь, що

накладаються один на одного, підштовхнув інфляцію до рівня, якого більшість країн не бачили протягом майже 50 років.

3) Енергетична та продовольча криза

Основними факторами інфляції залишаються енергоносії і продукти харчування. Дані аналізу Eurasia Group свідчать про те, що очікується поглиблення енергетичної кризи в другій половині 2023 року, зокрема в Європі [3].

Енергетика, триваюча війна в Україні вплинуть на критичні запаси продовольства у 2023 році і надалі. За даними ООН у 2023 році ще 50 млн людей зіткнуться з сильним голодом, а 19 млн людей – з хронічним недоїданням.

Унаслідок воєнної агресії РФ проти України аграрний сектор зазнав суттєвих втрат. Міністерством агрополітики України та Київською школою економіки попередньо були визначені загальні суми прямих та непрямих втрат, завданих сільськогосподарській галузі станом на 15 вересня 2022 р. Загальна сума прямих втрат становить 6,6 млрд дол. США [4]. Непрямі втрати у сільському господарстві України через зменшення виробництва, блокаду портів і збільшення виробничих витрат були оцінені у 34,25 млрд дол. США.

Через зниження виробництва у рослинництві втрачено 11,2 млрд дол. США; у тваринництві – 348,7 млн дол. США; втрати через скорочення виробництва озимих культур оцінено у 3 млрд дол. США; багаторічних культур – у 322 млн дол. США; втрати внаслідок порушення логістики становлять 18,5 млрд дол. США)[5]. Основні втрати пов'язані зі зниженням внутрішніх цін через порушення експорту, врахуванням втрат озимих у 2023 році та зростанням втрат через зниження виробництва продукції рослинництва у 2022 році.

За даними Мінагрополітики, через військові дії втрачено 15–20 % поголів'я великої рогатої худоби, свиней і птиці. Найбільше постраждали

господарства Чернігівської, Харківської, Сумської, Київської, Донецької, Луганської, Миколаївської, Херсонської, Запорізької областей [6].

Основними ризиками для функціонування аграрного сектору економіки України в умовах повномасштабної війни залишаються втрата виробничо-ресурсного потенціалу аграрного сектору (на значній частині сільськогосподарських земель стало неможливим проведення сільськогосподарської діяльності, оскільки вони або окуповані, або перебувають під постійними обстрілами, або заміновані); вихід окремих сільгоспвиробників з аграрного бізнесу або зміна спеціалізації через значні економічні втрати (за даними ФАО [7] понад 150 000 фермерів та працівників продовольчої сфери безпосередньо постраждали від війни або були змушені мігрувати; втрата частини об'єктів інфраструктури зберігання та первинної переробки сільськогосподарської продукції, ускладнення збуту продукції на зовнішні ринки.

Отже, можна зазначити, що:

- 1) ризики, які породжує війна РФ проти України, можуть спричинити дестабілізацію економічної та суспільно-політичної ситуації у світі, особливо в недостатньо розвинених країнах – передусім через зростання інфляції, формування дефіциту енергоресурсів і продовольства, підвищення їхньої вартості [8];
- 2) найбільші ризики для глобальної економіки, зокрема економіки ЄС, походять зі сфер енергетичної та продовольчої безпеки;
- 3) запровадження економічних санкцій проти РФ, зростання вартості або нестача продовольства та енергоресурсів можуть спричинити тиск з боку європейських політичних сил та бізнесу на владу держав ЄС і спонукатимуть її до пошуку шляхів врегулювання проблеми, зокрема за сценаріями, які можуть суперечити національним інтересам і безпеці України.

Література

1. KPMG: огляд прогнозів геополітичних ризиків у 2023 році – висновки для бізнесу. Економічний форсайт. URL: <https://mind.ua/publications/20255679-kpmg-oglyad-prognoziv-geopolitichnih-rizikiv-u-2023-roci-visnovki-dlya-biznesu> (дата звернення: 08.05.2023).
2. TOP Risks 2023. EURASIAGROUP. URL: <https://www.eurasiagroup.net/issues/top-risks-2023> (дата звернення: 04.05.2023).
3. TOP Risks 2023. The Bottom Line For Business. URL: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2023/02/kpmg-geopolitics-top-risks-2023-bottom-line-for-business.pdf> (дата звернення: 07.05.2023).
4. Огляд збитків від війни в сільському господарстві України. Непряма оцінка пошкоджень. Другий випуск, 10 листопада 2022. URL: <https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/damagesreport> (дата звернення: 03.05.2023).
5. Огляд непрямих втрат від війни в сільському господарстві України. Другий випуск, 10 листопада 2022. URL: <https://minagro.gov.ua/storage/app/sites/1/uploaded-files/lossesreporti> (дата звернення: 05.05.2023).
6. Збитки від загибелі тварин та пошкодження тваринницьких ферм становлять приблизно 2 млрд гривень. URL: <https://minagro.gov.ua/news/zbitki-vid-zagibeli-tvarin-ta-poshkodzhenny> (дата звернення: 04.05.2023).
7. Сутінки агрохолдингів: як війна змінить сільське господарство України. URL: <https://mind.ua/publications/20245288-sutinki-agroholdingiv-yak-vijna-z> (дата звернення: 06.05.2023).
8. Глобальні ризики та невизначеність: огляд дослідження EIU. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/natsionalna-bezpeka/hlobalni-ryzyky-ta-nevyznachenist-ohlyad-doslidzhennya-eiu> (дата звернення: 02.05.2023).

Яблонська Н. В., к. е. н., доцент кафедри економіки промисловості,

Крупіна С. В., к. е. н., доцент кафедри економіки промисловості,

Копайгородська Т. Г., викладач-методист, голова циклової комісії економічних дисциплін ВСП «Одеський технічний фаховий коледж

Одеського національного технологічного університету»

Одеський національний технологічний університет

ХАРАКТЕРИСТИКА КІЛЬКІСНИХ ТА ЯКІСНИХ СКЛАДОВИХ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Сучасний етап реформування українського суспільства характеризується економічною кризою, спадом виробництва, безробіттям, значним погіршенням